

Oppgjørskan 1994 April? 22/4

Partikkelfysikeren som ble poet

Av profesjon er Astri Kleppe partikkelfysiker ved Universitetet i Stockholm. I disse dager utgir hun en ny lyrikksamling.

ULF ANDENÆS
KNUT SNARE (foto)

«Å løpe over en eng» heter boken med hennes rimløse dikt. Hun har nettopp holdt foredrag under en konferanse på Voksenåsen om den nye nasjonalismen i Europa, med sin far, tidligere finansminister Per Kleppe på tilhørerplass. En mangfoldig bakgrunn.

Fysikk og poesi

– Jeg kan ikke skjønne at lyrikk og partikkelfysikk skulle gå så dårlig sammen, sier hun. – Både fysikken og poesien befatter seg med de avgjørende spørsmål. I fysikken leter du etter den ytterste forklaring på tingene. Poesi på sin side er den grunnleggende sproglige form. Fortellermåten til det lille barnet er som dikt. Runeinnskriftene er dikt. «I begynnelsen var ordet», står det skrevet. Vår tids fysikere er førsokratiske, med den barnlige tro på at du kan stille spørsmål om det som er der ute, og kreve svar.

– Er det fordi de tidligere vissheter i deres vitenskap er blitt til uvissheter?

– Nei, det er fordi den type mennesker som drives mot disse spørsmålene har sult etter de underliggende trekk ved virkeligheten.

– Ditt terreng er i grenselandet mellom fysikk og filosofi?

– Sier jeg det, vil nok folk bli sinte. Alt i fysikk skal jo være målbart. Men jeg mener at fysikken er den fundamentale vitenskap. Fra Newtons tid og fremover skjedde et filosofisk gjennombrudd, bygget på fysikkens erkjennelse.

– Hva med den poetiske erkjennelse? Har du den fra din far?

– Det ligger i hvert fall et innslag i familien. En onkel med dikterisk lynne ble

NS-mann, og falt som frontkjemper i Finland. Jeg vokste opp med dette som den store familiekatastrofen, et tabu, en vanære det ikke skulle snakkes om. Fortsatt ligger den annen verdenskrig over Europas mennesker som en ødelegelse. Min onkel etterlot seg dikt, – om hvordan godheten i verden skulle vinne frem! Det siste diktet i min egen samling er rettet mot det temaet; det smertefulle, den store svar-te klumpen som har ligget der og ruget over familien. Mitt voksne liv har bragt

meg i kontakt med finner og estere som sier: «Å falle i Finland mot Den røde hær var vel ikke galt; det var heldåd». Da blir virkeligheten desto mer splittet. Min ekte-mann tilhører et folk som er praktisk talt utryddet. Han er ingrier, en gruppe i slekt med estere og finner, som holdt til i Ingermanland, den gamle svenske provinsen der St. Petersburg ligger nå. Stalin tok knekken på dem. Gjennom min mann kan jeg følge på nært hold hvordan hans folks nære slektninger esterne i dag

prøver å reise seg fra ruinerne. For ingrerne selv er håpet ute. De få som er tilbake, er merket av nasjonens undergang. Mange av dem er ødelagt som mennesker.

Tilhørighet

– Er det slike tragedier som har sporet deg til å tale for nordmenn om nasjonalisme?

– Å tro at folk kan greie seg uten fast etnisk tilhørighet, er naivt. Du må ha dyp forankring i en sprogkultur som er din egen for å utvikle

MANGFOLDIG: – Å tro at folk kan greie seg uten fast etnisk tilhørighet, er naivt, sier fysikeren Astri Kleppe, som insisterer på å være A.C. Kleppe når hun fremtrer som lyriker.

deg fullt ut. Det har jeg selv fått erfare. Jeg har flyttet mye rundt i mitt liv, så mye at det har gått ut over min egen sproglige forankring.

– Dine dikt er vanskelige tilgjengelige. Hva ønsker du å uttrykke med dem?

– Er de virkelig vanskelige? Dikteren blir tydelig forbausset, og gir oss i neste øyeblikk et vidt utsyn over atomfysikk, myter og erkjennelsesfilosofi. – Noe av det som ligger bak, er undringen over at jeg er materie som snakker. Atomene re-kombinerer seg, og lager stadig nye former for liv. I skapelsesberetningen heter det at Gud var i skapelsen og blåste ånd inn i leire. Det er blitt sagt at Gud vil ikke være ensom; derfor skapte han Jorden. Moderne fysikere sier slike ting. Den engelske fysikeren Stephen Hawking's berømte bok «Univers uten grenser» er et sammenhengende bråk med Gud hele veien. Dagens fysikk har metafysisk slagside, om du ser bort fra den delen som bare er rettet mot teknikk.

Forfattermavn

– Hvorfor bruker du «A.C. Kleppe» som forfattermavn? Vi trodde først du var en mann?

– Jeg er lut lei å bli omtalt som «den kvinnelige» lyrikeren, forskeren eller skribenten. Initialene skaper objektivitet. Leseren fanges mindre inn av fordommer, mener denne uvanlige forfatterinnen, om vi skal bruke en bannlyst tittel.

Farkinn / f. 30/12-25
KLEPPE / falt Finland 25/6-44

105945